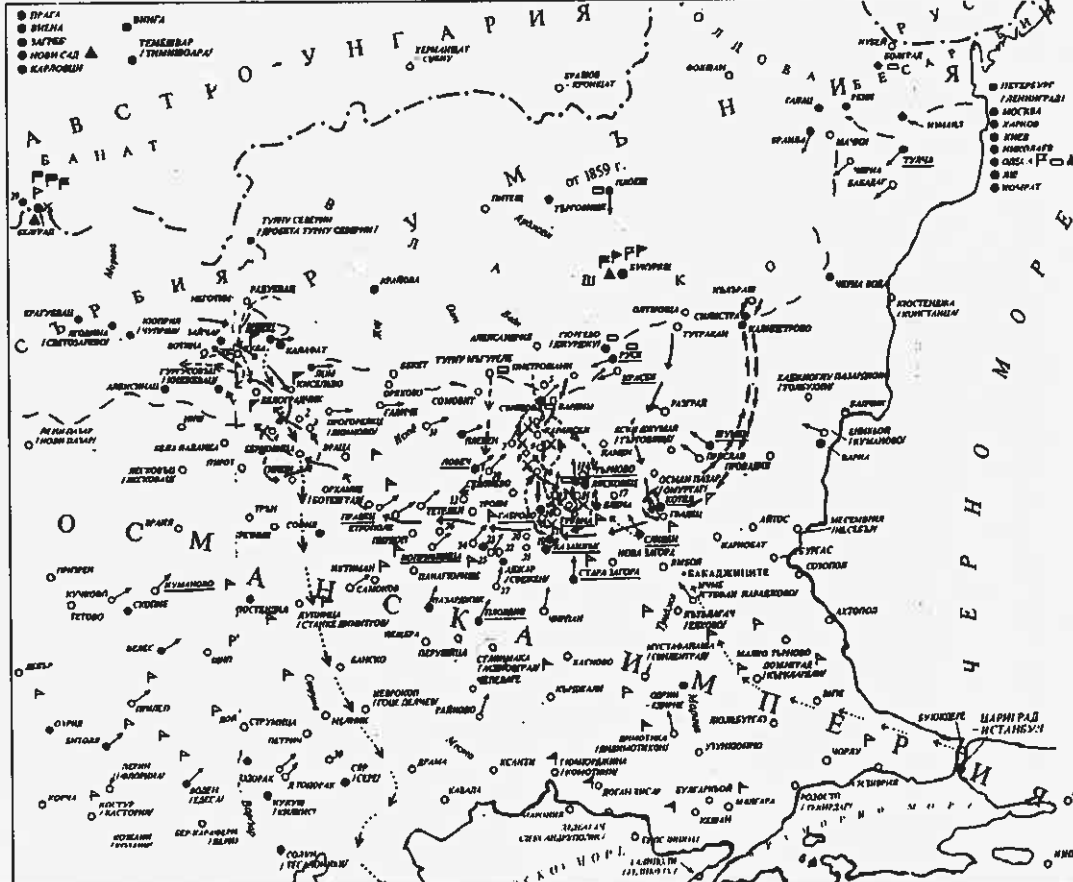

**Националноосвободително
движение 1856 - 1869 г.**

○ СТОЛИЦА	█ ПЪРВА БЪЛГАСКА ЛЕГИЯ ОТ 1863 Г.	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ "СЪС ЗНАМЕНОСЪЩЕ ВЪЗНАМЕНЕ СЪС ЧЕТНИЦИТЕ"
⊙ АДМИНИСТРАТИВЕН ЦЕНТЪР НА ЗАВИЗНАТА ДЪРЖАВА	ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ	--- ФИНДИ ТОТОВО
○ ГОРА	Г. РАКОВИЦА И Г. СЪБИЧЕВ	→ В. ГАЛЧЕВ И КИРИЛИДИ
○ СЕЛИЩЕ	ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ	→ МАНЮЛ РЕНЧИ
○ ГРАНИЦА НА ЗАВИЗНАТА ДЪРЖАВА	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ НА МЪДИНИ, ЗАРЕНИВЪ РАЙОНА И ИЛИЕВИ ИЛИЕВИ
○ ГРАНИЦА НА ЗАВИЗНАТА ДЪРЖАВА	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ИЛИЕВИ ИЛИЕВИ ИЛИЕВИ ИЛИЕВИ ИЛИЕВИ
○ СЪБРАБОТНИЦИТЕ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ
○ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ПЪРВОТО УИТОВ И ЖЕРНИ ЧЕРВЕВ	→ ВЪСТАНИЦИТЕ ОТ ПИЧЕРИ ПРАЗНИЦИ

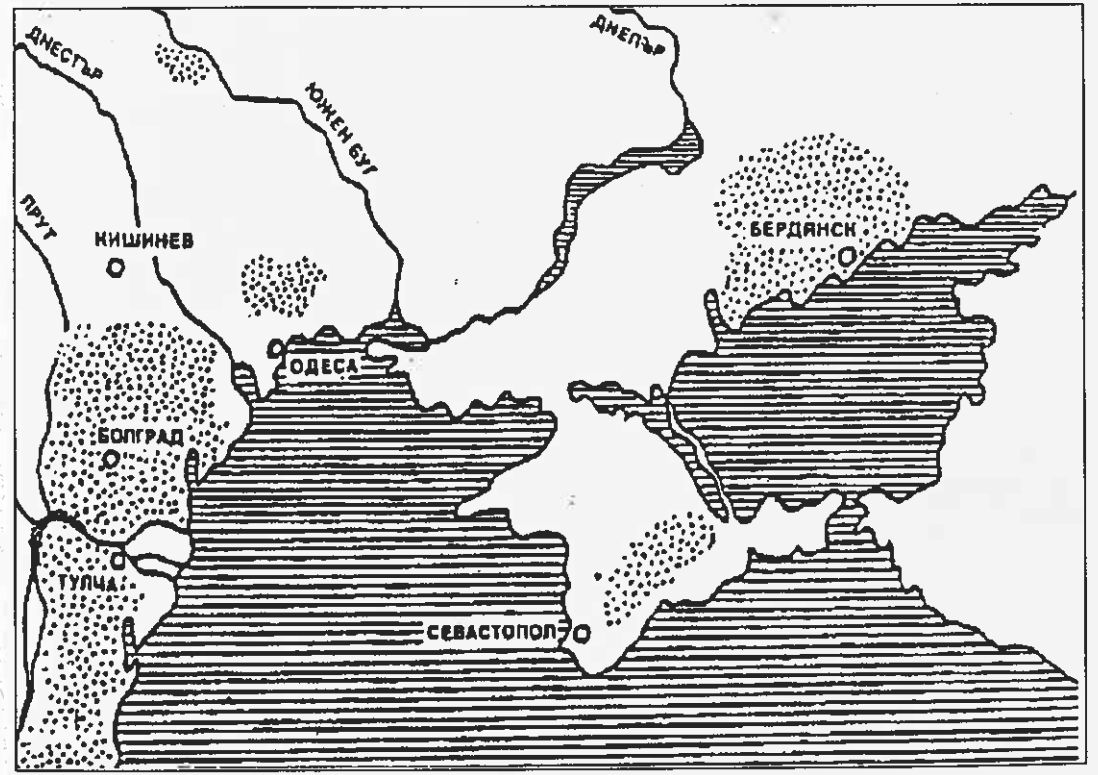

**ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"**

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

**БЪЛГАРИТЕ
В СЕВЕРНОТО
ПРИЧЕРНОМОРЕ**

Изследвания и материали
ТОМ ШЕСТИ

**БЪЛГАРИТЕ
В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ**

**ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ
ТОМ ШЕСТИ**

Изданието се осъществява с финансовата подкрепа на ВТУ "Св. св. Кирил и Методий", НФ "Научни изследвания" при МОН, ДСК – В. Търново и Пощенска банка – В. Търново

© Отговорен редактор:

© Научни редактори:

проф. д-р ист. н. Петър Тодоров

проф. д-р ист. н. Петър Тодоров

проф. д-р ист. н. Казимир Попконстантинов

доц. д-р Пламен Павлов

доц. д-р Иван Харалампиев

гл. ас. д-р Стефан Йорданов

© Авторы:

ст. н. с. II ст. д-р Р. Рашев (Археологически институт при БАН – филиал Шумен), ст. н. с. II ст. д-р П. Георгиев (Археологически институт при БАН – филиал Шумен), В. Плетньов (Варна), проф. д-р Ст. Ангелова (СУ), Р. Колева (СУ), Е. Ангелова (СУ), Р. Иванова (СУ), гл. ас. д-р Ст. Йорданов (ВТУ), н. с. В. Майко (Кримски филиал на Археологически институт на УАН, Симферопол), проф. д-р ист. н. К. Попконстантинов (ВТУ), н. с. В. Йотов (Исторически музей, гр. Добрич), доц. д-р Пл. Павлов (ВТУ), ст. н. с. д-р Н. Русев (Молдовска АН, Кишинев), доц. д-р Н. Дончева-Панайотова (ВТУ), гл. ас. д-р А. Андреев (ВТУ), гл. ас. Т. Моллов (ВТУ), ст. н. с. II ст. д-р В. Вълканов (Морски музей, гр. Варна), н. с. д-р Щ. Щерионов (Исторически музей, гр. Кюстендил), доц. д-р Хр. Глушков (ВТУ), Вл. Турков (Държавен педагогически институт гр. Суми, Украйна), гл. ас. д-р В. Бонева (Шуменски университет "К. Преславски"), ст. н. с. I ст. д-р В. Тонев (Институт по история при БАН), гл. ас. д-р К. К. Калчев (ВТУ), ст. ас. Н. Проданов (ВТУ), доц. д-р Г. Костов (ВТУ), доц. д-р В. Лечев (ВТУ), н. с. д-р Бл. Нягулов (Институт по история при БАН), Ал. Шабашов (Одески университет), доц. д-р Н. Колев (ВТУ), Ал. Пригарин (Одески университет), проф. Р. Русинов (ВТУ), н. с. Н. Кара (Молдовска АН, Кишинев), Л. Баранник (Одески университет), З. Барболова (София), гл. ас. Л. Стоичкова (ВТУ), доц. В. Колесник (Одески университет), д-р Св. Топалова (Болград), Н. Тодоров (Габрово), проф. д-р ист. н. П. Тодоров (ВТУ)

Рецензенти: проф. д-р ист. н. Петър Тодоров; проф. д-р ист. н. Казимир Попконстантинов; доц. д-р Пламен Павлов; доц. д-р Иван Харалампиев

ISBN 954 – 524 – 171 – 3

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ"
ИСТОРИЧЕСКИ ФАКУЛТЕТ
СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ

БЪЛГАРИТЕ В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ

ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ
ТОМ ШЕСТИ

Университетско издателство "св. св. Кирил и Методий"
Велико Търново, 1997

**БЪЛГАРИТЕ
В СЕВЕРНОТО ПРИЧЕРНОМОРИЕ**

ИЗСЛЕДВАНИЯ И МАТЕРИАЛИ
ТОМ ШЕСТИ
българска, първо издание

Редактор *проф. д-р ист. н. Петър Тодоров*
Техн. редактор *Райна Карабоева*
Коректор *Стефан Йорданов*

Формат 60x90/16
Печатни коли 30.25

ISBN 954 – 524 – 171 – 3

Университетско издателство "Св. св. Кирил и Методий"
Печатница на Университетското издателство

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор	9
Предговор (на френски език).....	21
Р. Рашев – Северозападният черноморски бряг през ранното средно- вековие	33
П. Георгиев – За семантиката на сарматските знаци в Северното Причерноморие	45
Ст. Ангелова, Р. Колева, Ел. Ангелова, Р. Иванова – Знаци върху канцела на църква № 2 в Дръстър	67
В. Плетньов – Ремъчни накити от типа Мартиновка във Варненския археологически музей	75
Ст. Йорданов – За социално-политическата организация на Кубратова Велика България: II. Системата тьолис-гардуш и двудялбата “българи – котраги” в “Старата Велика България”	89
В. Майко – Крим и Северен Кавказ през периода от средата на X до началото на XI в. (Проблеми на етнокултурните връзки)	109
К. Попконстантинов – Молитва против нежит върху амулет от X в. от Пъкуйул луй Соаре	123
В. Йотов – Имитациите на анонимните фолиси клас А-2	131
Пл. Павлов – България и походите на “Златната Орда” срещу Византия през XIII – XIV в.	139
Н. Руссев – Българите и татарите от “Златната Орда” на Долни Дунав (втората половина на XIV в. – първата четвърт на XV в.)	153
Н. Дончева-Панайотова – Григорий Цамблак в западноруските летописи (извороведски и исторнографски преглед)	169
А. Андреев – “Очерк за историята на старообрядците в Добруджа” – документ от втората половина на XIX век	177
Т. Моллов – Легендите за Саръ Салтък и българските фолклорно-мито- логични представи за Летен Свети Никола	191
В. Вълканов – Някои морско-политически аспекти на руското проникване в Черно море през XVIII – XIX в.	211
Щ. Щерионов – Морските търговски връзки между южното българско Черноморие и Северното Причерноморие през XIX в.	217
Хр. Глушков – Немската колонизация по Долни Дунав през XIX в.	231

Вл. Турков – Дейността на руското правителство по настаняването и устройването на бесарабските българи в Приазовието (60-те и началото на 70-те години на XIX в.)	241
В. Бонева – Пандели Кисимов в Бесарабия (1862 – 1865 г.)	253
В. Тонев – Априлското въстание и българите в Бесарабия и Южна Русия..	265
К. Калчев – Димитър П. Греков и полагаане основите на българската държава (1877 – 1879 г.)	289
Н. Проданов – Неизвестен епизод от проучванията върху българите от Северното Причерноморие	299
Г. Костов – Взаимоотношенията между генерал Георги Тодоров и Владимир Димитров – Майстора през Балканската война (1912 – 1913 г.)	305
В. Лечев – Военните флотилии на България и Австро-Унгария по Долни Дунав (1915 – 1917 г.)	315
Бл. Нягулов – Българските малцинствени проблеми в Бесарабия пред Обществото на народите	331
Ал. Шабашов – Някои теоретични резултати от изследването на системата на родство у българите в Украйна	353
Н. Колев – Обичаи и обреди, свързани със смъртта и погребението у бесарабските българи	369
Ал. Пригарин – Етническата изразителност на българското жилище в Бесарабия през XIX – XX в.	379
Р. Русинов – Списание “Общ труд” (1868 г.) и българският книжовен език.	395
Р. Русинов – “Грамматичен обзор на формите на имена и глаголи” (1927 г.) от А. Т.-Балан като кодификационен документ от 20-те години на XX в.	399
Н. Кара – Състояние и функциониране на българския език в Молдова	407
Л. Баранник – Някои особености на българо-руските междудиаектни контакти на територията на Одеска област в Украйна	413
З. Барболова – Лексикални особености на българския говор в с. Червоноармейское, Одеска област	429
Св. Топалова – Местоименната система в чийшийските говори (Бесарабия) .	437
Л. Стоичкова – За една лексикална особеност в говора на с. Криничное, Одеска област	449
В. Колесник – Названията за прозорец в българските диалекти в Южна Украйна	455
Н. Тодоров – Родноезиковото обучение в районите с компактно българско население в Украйна и Молдова	463
П. Тодоров – Българите като обект и субект на бесарабския и на добруджанския въпрос	473

TABLE DES MATIÈRES

Préface	9
Préface (en français)	21
R. Rachev – Le littoral nord-ouest de la mer Noire pendant le Haut Moyen Âge	33
P. Guéorguiev – À propos de la sémantique des signes sarmatiens sur le littoral nord de la mer Noire	45
St. Anguélova, R. Koléva, E. Anguélova, R. Ivanova – Des signes sur une cancelle de l'église №2 de Drâstâr	67
V. Pletnjov – Des parrures de courroie du type Martinovka au Musée archéologique de Varna	75
St. Iordanov – À propos de l'organisation politique et sociale de la Grande Bulgarie de Koubrat: II. Le système Tôlis-Tardouš et la division binaire “bulgares – kotragues” dans l’“Ancienne Grande Bulgarie”	89
V. Majko – La Crimée et le Caucase du Nord pendant la période de la moitié du X ^e s. au début du XI ^e s. (Problèmes des relations ethno-culturelles)	109
K. Popconstantinov – Prière contre Négit sur une amulette de X ^e s. de Pacuiul lui Soare	123
V. Iotov – Les imitations des pholis anonymes classe A-2	131
Pl. Pavlov – La Bulgarie et les razzia de la “Horde d’Or” contre Byzance aux XIII – XIV ^e ss	139
N. Roussev – Les Bulgares et les Tatares de la “Horde d’Or” au Bas-Danube (deuxième moitié du XIV ^e s. – le premier quart du XV ^e s.)	153
N. Dontchéva-Panaïotova – Les Chroniques russes de l’Ouest à propos de Grégoire Tsamblak (revue historiographique et de sources)	169
A. Andréev – “Essai sur l’histoire des vieux-croyants dans la Dobroudja” – un document de la deuxième moitié du XIX ^e s.)	177
T. Mollov – Les légendes pour Sarâ Saltâk dans le contexte des représentations mytho-folkloriques de Saint Nicolas d’Été	191
V. Vâlkanov – Certains aspects de la politique maritime concernant la pénétration russe dans la mer Noire aux XVIII ^e – XIX ^e ss.	211
Chit. Chtérionov – Les relations maritimes de commerce entre le littoral bulgare du Sud et le littoral nord de la mer Noire au XIX ^e s.	217
Chr. Glouchkov – La colonisation allemande au Bas-Danube au XIX ^e s.	231

VI. Tourkov – L'Activité du gouvernement russe par rapport à l'installation des Bulgares bessarabes sur le littoral de la mer d'Azov (les années 60 et le début des années 70 du XIX ^e s.)	241
V. Boneva – Pandéli Kissimov en Bessarabie (1862 – 1865)	253
V. Tonev – L'Insurrection d'Avril et les Bulgares en Bessarabie et la Russie du Sud	265
K. Kaltchev – Dimitâr P. Grekov et la fondation de l'État bulgare (1878 – 1879)	289
N. Prodanov – Un épisode inconnue des recherches sur les Bulgares du littoral nord de la mer Noire	299
G. Kostov – Les rapports entre le général Guéorgi Todorov et Vladimir Dimitrov – Maïstora pendant la guerre Balkanique (1912 – 1913)	305
V. Letchev – Les flotilles militaires de la Bulgarie et de l' Autriche-Hongrie au Bas-Danube (1915 – 1917)	315
Bl. Njagoulov – Les problèmes des minorités ethniques bulgares en Bessarabie devant la Société des Nations	331
Al. Chabachov – Certains résultats théorétiques de la recherche sur le système de parenté des Bulgares en Ukraine	353
N. Kolev – Coutumes et rites chez les Bulgares bessarabes, liés à la mort et aux funérailles	369
Al. Prigarin – L' Expressivité ethnique de la maison bulgare en Bessarabie aux XIX ^e – XX ^e ss.	379
R. Russinov – La Revue "Obcht trouid" ["Travail général"] (1868) et la langue littéraire bulgare	395
R. Russinov – "Aperçu gramatical des formes de noms et de verbes" (1927) de A. T. -Balan en tant que document codificateur des années 20 du XX ^e s.	399
N. Kara – État et fonctionnement de la langue bulgare en Moldova	407
L. Barannik – Certaines particularités des contacts linguistiques bulgaro-russes au niveau dialectal sur le territoire de la région d'Odessa en Ukraine	413
Z. Barbolova – Particularités lexicales du langage bulgare au village de Tchervonoarméjskoe, de la région d'Odessa	429
Cv. Topalova – Le système pronominal dans les parlers tchijchijski (Bessarabie)	437
L. Stoitchkova – À propos d'une particularité lexicale dans le parler du village de Krinitchnoe, la region d'Odessa	449
V. Kolesnik – Les dénominations de fenêtre dans les dialectes bulgares en Ukraine du Sud	455
N. Todorov, L'éducation en bulgare dans les régions d'une population compacte bulgare en Ukraine et en Moldava	463
P. Todorov – Les Bulgares en tant qu'objet et sujet de la question bessarabe et dobroudjanienne	473

Българите в Северното Причерноморие
изследвания и материали
том шести

ПРЕДГОВОР

*И тучь, и желязо, и камен стоят ся
само писаното слово остаеть во веки веков
Софроний Врачански*

В България и в чужбина се проявява значителен интерес към проблематиката, осветлявана в поредицата сборници "Българите в Северното Причерноморие. Изследвания и материали". Отправните точки на този интерес са най-малко две: решаването на важни научни задачи, от една страна, а от друга – животрептящите въпроси, касаещи настоящето и бъдещето на съвременните държави и население в региона, в това число българите и гагаузите, чийто брой е над половин милион души.

Известно е, че обширните плодородни области на Северното Причерноморие са давали препитание на много племена и народи още от дълбока древност. Наслагвали са се разнородни по произход и типология културни пластове, в които проникват корените на съвременните нации, държави и етнически общности. Именно това създава предпоставките всяка значима изследователска задача да има комплексен характер с оглед разкриването както на своеобразията в историческото битие на отделните народи, така и на многообразието на техните взаимоотношения.

Този подход дава облика на съдържанието и на поредния том шести от "Българите в Северното Причерноморие". Поместени са 37 публикации, които съдържат научни приноси в областта на историята, археологията, етнографията и езикознанието.